

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อทราบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 2) เพื่อทราบความแตกต่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ สถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 45 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือครูวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมคือแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามแนวคิดของบาส (Bass) และ อโวลิโอ (Avolio) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ one way ANOVA

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพอยู่ในระดับมากทุกแบบ และภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมาก สามด้าน คือด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ด้านภาวะผู้นำแลกเปลี่ยน และอยู่ในระดับปานกลางหนึ่งด้านคือการกระตุ้นการใช้ปัญญา
2. ความแตกต่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายเพื่อขยายผลการวิจัยให้เกิดความชัดเจน อีกทั้งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนสภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ.2542 และประกอบกับได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สถานศึกษาทุกแห่งต่างก็ได้รับการอบรมเพื่อเตรียมเข้าสู่ระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในการประกันคุณภาพภายใน และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก จึงทำให้ผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง เพื่อนำพาสถานศึกษา ผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญญา คุชศิลา ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ ผลการวิจัยพบว่าระดับภาวะผู้นำ แบบการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร อินทราณี ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล 5 พบว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาพบว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งคอตเตอร์ (Kotter) ได้ให้ความเห็นว่า เมื่อผู้นำต้องพบกับบริบทที่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงต้องมีการใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมากขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามที่บาส (Bass) และอโวลิโอ (Avolio) ได้เสนอตัวแบบภาวะผู้นำ คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนเรียงลำดับต่อเนื่อง แต่ยังคงพบว่ามีขัดแย้งกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม ศึกษาภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและผู้นำแบบแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลาง แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวรรณ แก้วเล็ก ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาน มัชฌมศึกษา กรมสามัญเขตการศึกษา 1 ที่พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่างานวิจัยของ อภิวรรณ แก้วเล็ก และ ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในช่วงที่ยังไม่มีการปฏิรูปการศึกษา จึงทำให้ข้อค้นพบออกมาในระดับปานกลาง

2. ความแตกต่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 1 ตามขนาดของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 1 ไม่มีความแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะเนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 ประกอบกับได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งรวมทั้งผู้บริหารจะต้องเข้ารับการประเมินเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา จึงเป็นแรงผลักดันภายในต่อผู้บริหารให้พัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง เพื่อสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงสู่การสนองรับนโยบายและคำสั่งจากหน่วยเหนือก่อน และยังคงต้องมีการบริหาร

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล และการบริหารโดยยึดสถานศึกษาเป็นพื้นฐาน (School Based management) อีกทั้งมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติยังระบุว่า ปัจจัยทางการบริหารของสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำนั้น ผู้นำของสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดี อีกทั้งความจำเป็นที่ต้องทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ารับการเพิ่มพูนความรู้ให้อยู่ในระดับปริญญาตรี และยังคงเข้ารับการอบรมเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการเป็นผู้บริหาร ประกอบกับผู้บริหารส่วนมากมีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 15 ปี จึงเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารในแต่ละสถานศึกษา มีภาวะผู้นำไม่แตกต่างกัน โดยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประครอง รัศมีแก้ว ที่ได้ค้นพบว่า วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในตำแหน่งมีอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน อันจะส่งผลต่อระดับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนโดยตรง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยธร อติพัฒน์ ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความรู้ของครูโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นผู้นำแบบผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ทั้งนี้เพราะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจะใช้การจูงใจให้ผู้ตามเกิดการเพิ่มความพยายามในการทำงานมากขึ้นกว่าปกติซึ่งมาจากที่ผู้ตามมีระดับความมั่นใจส่งผลต่องานที่ได้รับมอบหมายและความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จค่อนข้างสูง ในที่สุดผลที่ได้จากการทำงานก็คือ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ความคาดหวังของผู้ตามจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มแรงจูงใจให้แก่ผู้ตาม และแบบแลกเปลี่ยนเป็นผู้นำที่เน้นการแลกเปลี่ยนประโยชน์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนผู้นำและผู้ตามต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์บางอย่างต่างอำวยประโยชน์ซึ่งกันและกันต่างฝ่ายก็ได้รับประโยชน์ตอบแทนผู้นำแบบแลกเปลี่ยนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญกว่าจะให้รางวัลหรือสิ่งตอบแทน ถ้าหากผู้ตามยินยอมทำตามข้อเสนอของผู้นำ ผู้นำก็จะให้บางสิ่งบางอย่างตอบแทน ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารนั้นได้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้าน

ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยในรายชื่อน้อยในเรื่องของการกระตุ้นการใช้ปัญญา
 ดังผู้บริหารได้เข้ารับการอบรมและเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ ก็จะทำให้ผู้บริหารมีการกระตุ้นการ
 สร้างระบบความคิดเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ มียุทธศาสตร์ในการคิด
 แก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ กระตุ้นให้เกิดการใช้ปัญญาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์กร
 ในด้านของการแลกเปลี่ยน ควรให้ผู้บริหารเข้ารับการอบรมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของ
 ผู้บริหาร รวมถึงการบริหารที่ดี (ธรรมาภิบาล) และเข้ารับการอบรมพัฒนาจิต

2. จากการศึกษาถึงความแตกต่างของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่มีความแตกต่างกัน
 ทั้งนี้อาจจะเป็นไปตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert) ที่ว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ คือ พฤติกรรม
 การแสดงออกของผู้นำที่ต้องการทั้งผลงานและความสุข ความสามัคคีปรองดองกันของผู้ร่วมงาน
 เป็นสำคัญ จึงต้องการผู้นำที่สร้างงานเป็นทีม โดยใช้กิจกรรมแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดของดริค
 เกอร์ (Drucker) กล่าวว่ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นรากฐานของการสร้างความสำเร็จในงาน
 ต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารควรที่จะมีการบริหารและใช้ภาวะผู้นำแบบใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ในการ
 บริหารจัดการ การศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา
 ได้ จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่าง
 มีแผน
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างภาวะ
 ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ